

L. van Noort

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE BOOMKEKERIJ
IN BOSKOOP e.o. OVER 1975/1976

MEDEDELINGEN No. 162

Maart 1977

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Den Haag
Telefoon 070 - 61 41 61

In de reeks "Mededelingen" van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 137   Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in de provincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg over 1974/1975
- No. 140   Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Boskoop e.o. over 1974/1975
- No. 143   Rentabiliteit en financiering van de champignonenteelt in Nederland over 1974
- No. 145   Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in de provincies Noord- en Zuid-Holland over 1974
- No. 154   Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1974 (oogst 1974/1975)
- No. 157   Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1975
- No. 159   Rentabiliteit en financiering van de snijbloementeelt onder glas in Nederland over 1975
- No. 161   Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1975

INHOUD

Blz.

1.	OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1	Doel	5
1.2	De steekproef	5
1.3	De werkwijze	6
2.	DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	7
2.1	Het grondgebruik en de arbeidsbezetting	7
2.2	De bedrijfsresultaten	7
2.2.1	Per bedrijf	7
2.2.2	Per m ² boomkwekerij	8
2.3	De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)	10
2.4	Vergelijking met het voorafgaande jaar	10
2.5	Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	11
2.6	De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing	12
3.	DE FINANCIERING	14
3.1	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	14
3.2	De aanwending van de financieringsmiddelen	14
3.3	De balans	15
3.3.1	Activa	15
3.3.2	Passiva	15
3.4	De toename van het eigen vermogen	16
3.5	De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 30 juni 1976	17
3.6	Liquide en vlottende middelen, minus schulden op korte termijn	17
3.7	De spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten	17
Bijlagen		
1.	Grondgebruik over 1975/76	19
2.	Arbeidsbezetting in manjaren over 1975/76	19
3.	Bedrijfsresultaten over 1975/76	20
4.	Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten	21

INHOUD (vervolg)

	Blz.
5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1975/76	22
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen	23
7. Spreiding van de besparing	23
8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	24
9. Investerings, beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen	25
10. Balans per 30 juni 1976	26
11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 30 juni 1976	27
12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 30 juni 1976	27
13. Liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn per 30 juni 1976	28
14. Spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in % van de kosten	28
15. Algemene toelichting	29

1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK

1.1 Doel

Het rentabiliteits- en financieringsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven, jaarlijks over de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te rapporteren.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie.

1.2 De steekproef

Het onderzoek in de boomkwekerij is beperkt tot vier gemeenten in Zuid-Holland, te weten: Boskoop, Hazerswoude, Reeuwijk en Waddinxveen. In deze gemeenten komen 908 bedrijven voor, dat is 31% van het landelijk aantal bedrijven en 751 hectare boomkwekerijproducten of 17% van de totale oppervlakte met boomkwekerij in Nederland (Landbouwtelling 1973).

In de steekproef - die op de gegevens van de Landbouwtelling 1973 is gebaseerd - zijn alleen bedrijven betrokken waarvan:

- a. de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. de bedrijfsomvang minstens 60 sbe's 1) is;
- c. de omvang van de boomkwekerijproductie meer dan 60% van de totale bedrijfsomvang - gemeten in sbe's - omvat.

Niet in het onderzoek zijn opgenomen de exportbedrijven en/of handelaren in boomkwekerijproducten.

De bedrijven zijn met verschillende percentages in de steekproef vertegenwoordigd. In het algemeen zijn de "grotere" bedrijven sterker vertegenwoordigd dan de "kleinere". Bij de berekening van gemiddelde cijfers is uiteraard met de verschillende percentages rekening gehouden. Het onderzoek in 1975/1976 heeft betrekking op 35 bedrijven, zijnde gemiddeld 8% van een populatie van naar schatting 445 bedrijven 2).

-
- 1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in sbe (standaardbedrijfseenheden). Een sbe komt overeen met een bepaald bedrag aan toegerekende factorkosten (arbeid, rente en netto-pacht) in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering en onder normale omstandigheden.
  - 2) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in : de "Interne nota no. 199".

1.3 De werkwijze

Veel cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden alsmede spaarrekeningen en overzichten die betrekking hebben op leningen o/g van banken. Aanvullende gegevens die voor een bedrijfseconomische voorstelling van kosten, opbrengsten en bezittingen noodzakelijk waren, zijn via een enquête op de bedrijven verkregen.

Voor een toelichting van de wijze waarop de uitkomsten zijn berekend en de begrippen die daarbij zijn gehanteerd, wordt verwezen naar bijlage 15.

2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN

2.1 Het grondgebruik en de arbeidsbezetting

De specificaties van het grondgebruik en de arbeidsbezetting zijn opgenomen in de bijlage 1 en 2.

De oppervlakte met boomkwekerijproducten bedroeg gemiddeld 8.340 m², waarvan 300 m² onder glas.

De arbeidsbezetting was op het gemiddelde boomkwekerijbedrijf 1,9 manjaar. Deze gemiddelde bezetting bestond voor 1,5 manjaar uit ondernemers en gezinsleden en voor 0,4 manjaar uit vreemd personeel.

De teelt van boomkwekerijproducten is arbeidsintensief; dit komt ook in de verhouding oppervlakte boomkwekerijproducten en arbeidsbezetting tot uitdrukking. Op het gemiddelde Boskoopse bedrijf, werd in 1975/76, door één man ca. 4.430 m² boomkwekerijproducten (4.270 m² open grond en 160 m² glas) verzorgd. 1 manjaar is overeenkomstig de CAO gesteld op 1.890 uur.

2.2 De bedrijfsresultaten

2.2.1 Per bedrijf

Bijlage 3 geeft een uitgebreide specificatie van de gemiddelde kosten en opbrengsten.

Voor de gespecialiseerde boomkwekerijbedrijven werd gemiddeld een ondernemersoverschot van f 40,- berekend (zie tabel 2.1), dat is 0% van de kosten (in 1974/75 -4% van de kosten).

De arbeidskosten van de ondernemers, de gezinsleden en het vreemd personeel maakten te zamen voor 55% en de afschrijving en rente voor 23% deel uit van de totale kosten.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 33.650,- (in 1974/75 f 26.920,-) per ondernemer.

Aangezien het niet uitgesloten is dat door extreem hoge uitkomsten van een klein aantal bedrijven het gemiddelde cijfer sterk wordt beïnvloed, is ter vergelijking daarom tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer van een "mediane groep" 1) ondernemers gegeven.

---

1) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

Het gemiddelde cijfer van de "mediane groep" is f 2.550,- lager dan de "gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer" van alle 44 ondernemers.

Tabel 2.1 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35	
Oppervlakte boomkwekerijprodukten	83 are	
Arbeidsbezetting	1,90 manj.	
Geïnvesteed vermogen per 1 juli 1975	235.000	
Kosten		in %
Arbeidskosten	49.630	55
Rente en afschrijving	20.800	23
Materiaalkosten	7.980	9
Overige kosten	11.550	13
Totale kosten	89.960	100
Opbrengsten		
Boomkwekerijprodukten	83.930	93
Toename van de voorraad boomkwekerij- produkten	4.670	5
Overige opbrengsten 1)	1.400	2
Totale opbrengsten	90.000	100
Ondernemersoverschot	40	
Idem in % van de kosten	0	
Arbeidsopbrengst van de ondernemer: per ondernemer	33.650	
mediaan	31.100	

1) Inclusief subsidie niet geoogste gewassen.

2.2.2 Per m2 boomkwekerij

Per m2 boomkwekerij bedroegen zowel de kosten als de opbrengsten gemiddeld f 10,70. De spreiding van deze cijfers per m2 is groot. De kosten varieerden van f 5,70 tot f 22,70, de opbrengsten van f 4,30 tot f 23,30 per m2. De procentuele verdeling van het aantal bedrijven over klassen van kosten en opbrengsten is in tabel 2.2 opgenomen. De percentages van de verliesgevende bedrijven zijn onder de diagonale lijn vermeld.

Tabel 2.2 Spreiding van kosten en opbrengsten per m2 boomkekerij
(aantal bedrijven per kosten- en opbrengstenklasse in %)

Kosten per m2	Opbrengsten per m2	Minder dan f 5,-	f 5,- tot f 7,50	f 7,50 tot f 10,-	f 10,- tot f 12,50	f 12,50 tot f 15,-	f 15,- tot f 17,50	f 17,50 tot f 20,-	f 20,- en meer	Totaal
		%	%	%	%	%	%	%	%	%
minder dan f 5,-										
f 5,- tot f 7,50		3,9	8,3							12,2
f 7,50 tot f 10,-		4,0	7,9	12,0	4,2	5,0	2,1			35,2
f 10,- tot f 12,50				6,0	10,0					16,0
f 12,50 tot f 15,-				0,5	16,0	2,1	3,9			22,5
f 15,- tot f 17,50						2,1	2,1	2,1		4,2
f 17,50 tot f 20,-							2,1	3,9		6,0
f 20,- en meer									3,9	3,9
Totaal		7,9	7,9	31,0	31,0	4,2	10,2	3,9	3,9	100,0

2.3 De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten (rentabiliteit)

De spreiding van de rentabiliteit, opgenomen in bijlage 4, is groot; het meest verliesgevende bedrijf had een tekort van 44%, het meest winstgevende bedrijf een ondernemersoverschot van 85% van de kosten.

Van de deelnemende bedrijven had 42% een positief ondernemersoverschot (in 1974/75 40%); deze 42% winstgevende bedrijven namen 55% van de totale produktiewaarde voor hun rekening. 14% had een negatief ondernemersoverschot van 0 - 10%, 28% van 10 - 30% en 16% van de bedrijven meer dan 30% van de kosten.

2.4 Vergelijking met het voorafgaande boekjaar

In tabel 2.3 zijn uitkomsten over 1975/76 vergeleken met die van 1974/75. De vergelijking heeft betrekking op 35 bedrijven die beide jaren aan het onderzoek hebben deelgenomen.

De kosten en de opbrengsten per bedrijf namen toe met resp. 4,9% en 9,4%. Deze stijgingen zijn zowel een gevolg van volume- als van prijsveranderingen. De bijdrage van de belangrijkste kostensoorten tot de totale kostenstijging kan als volgt worden gespecificeerd:

Arbeidskosten (w.v. door wijziging loonniveau + 4,4%)	+ 3,1%
Afschrijvingen	+ 0,4%
Rentekosten (w.v. door wijziging rentetarief 1) - 2,0%	- 0,7%
Overige kosten	+ 2,1%
	<hr/>
	4,9%

De opbrengsten namen toe met 9,4%; deze stijging kan als volgt worden gespecificeerd:

Boomkwekerijprodukten	7,4%
Toename van de voorraad boomkwekerijprodukten	0,9%
Overige opbrengsten	1,1%
	<hr/>
	9,4%

Doordat de opbrengsten sterker toenamen dan de kosten, steeg de rentabiliteit (ondernemersoverschot in % van de kosten) van - 4% in 1974/75 tot 0% in 1975/76.

---

1) Met ingang van het boekjaar 1975/76 is het rentetarief voor de duurzame produktiemiddelen, de voorraad boomkwekerijprodukten en de behoefte aan vlottende middelen op 7,5% en voor de grond op 3,5% vastgesteld (rentetarief 1974/75 was resp. 8,5% en 3,5%).

Tabel 2.3 Bedrijfsresultaten over 1975/76 in vergelijking met die over 1974/75, gemiddeld per bedrijf

	1974/75	1975/76
Aantal bedrijven	35	35
Oppervlakte boomkwekerij in de open grond	81,2 are	80,4 are
" " onder glas	3,0 are	3,0 are
Arbeidsbezetting in manjaren	1,96	1,90
Kosten		
Arbeidskosten	47.000	49.630
Afschrijvingen	5.900	6.250
Rentekosten	15.130	14.550
Overige kosten	17.770	19.530
Totale kosten	<u>85.800</u>	<u>89.960</u>
Opbrengsten		
Boomkwekerijprodukten	77.870	83.930
Toename van de voorraad boomkwekerij- produkten	3.890	4.670
Overige opbrengsten	460	1.400
Totale opbrengsten	<u>82.220</u>	<u>90.000</u>
Ondernemersoverschot	-3.580	40
Idem in % van de kosten	-4	0
Per ondernemer:		
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	27.360	33.650
Ondernemersinkomen	38.880	44.310
Gezinsinkomen uit het bedrijf	40.670	47.190

2.5 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van het inkomen en de besparing welke gemiddeld per ondernemer werd verkregen, wordt verwezen naar bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 33.650,- (in 1974/75 f 26.920,-). Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de inkomstenstoeslag - bedroeg gemiddeld f 44.310,-.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden - werd op f 47.190,- becijferd (in 1974/75 f 39.680,-).

Het inkomen buiten bedrijf - gemiddeld f 4.300,- per ondernemer - is gespecificeerd opgenomen in bijlage 5. Hieruit blijkt dat de economische huurwaarde van de eigen woning - welke gesteld is op 6% van de verkoopwaarde van de woning - het belangrijkste bestanddeel is van het inkomen buiten bedrijf.

Het totaalinkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - bedroeg gemiddeld f 51.490,- per ondernemer. De gezinsbesteding 1) ligt gemiddeld op een niveau van f 38.000,- (w.v. f 13.080,- aan persoonlijke belastingen en premie volksverzekering). De besparing - totaalinkomen minus gezinsbesteding - bedroeg derhalve gemiddeld f 13.490,- per ondernemer, dat is 26% van het totaalinkomen.

Ter vergelijking zijn in tabel 2.4 (blz. 13) de gemiddelde cijfers (per ondernemer) betreffende het totaalinkomen, de gezinsbesteding en de besparing van enkele andere takken van tuinbouw opgenomen.

2.6 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

De spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen is opgenomen in bijlage 6.

34% van de ondernemers had een lagere arbeidsopbrengst dan f 25.000,- (het CAO-loon incl. werkgeversaandeel in de sociale lasten was f 27.980,-) terwijl 25% van de ondernemers een hogere arbeidsopbrengst had dan f 40.000,-.

Van het totaalinkomen, gemiddeld f 51.490,- per ondernemer had 89% een inkomen hoger dan f 25.000,- 66% hoger dan f 40.000,- en 11% hoger dan f 60.000,-.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 66% van de ondernemers heeft gespaard. Van deze 66% had 57% een besparing groter dan f 5.000,- en 38% groter dan f 15.000,-; 34% van de ondernemers heeft ontspaard.

---

1) In de overige gezinsbestedingen zijn naast de huishoudelijke uitgaven, ook de betaalde loonkosten van meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de huurwaarde eigen woning.

Tabel 2.4 Totaalinkomen, gezinsbesteding en besparing in 1975 1) (gemiddeld per ondernemer)

	Aantal bedrijven	Aantal onderne- mers per bedrijf	Totaal- inkomen	Gezins- besteding	Besparing	Besparing in % van het totaal- inkomen
Glasgroente in Nederland	109	1,20	55.150	47.090	8.060	15
Snijbloemen in Nederland	95	1,31	58.560	45.200	13.360	23
Potplanten in Nederland	29	1,32	62.970	44.480	18.490	29
Groenteteelt in de open grond in Nederland	55	1,34	43.660	32.580	11.080	25
Boomkwekerij in Boskoop e.o.	35	1,13	51.490	38.000	13.490	26

1) Voor de boomkwekerij in Boskoop e.o. 1975/76.

3. DE FINANCIERING

3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf) zijn opgenomen in bijlage 8. Aangezien er bedrijven zijn met meer dan 1 ondernemer (gemiddeld 1,13 per bedrijf) kunnen de gemiddelde cijfers per ondernemer van bijlage 5 niet vergeleken worden met die van bijlage 8.

Het eigen vermogen 1) is in 1975/76 toegenomen met f 16.440,- (in 1974/75 met f 8.410,-). Deze toename was de resultante van de volgende mutaties:

Besparing		f 15.260,-
Investeringssubsidies	f 260,-	
Erfenissen en/of schenkingen	" 320,-	
Boekwinst bij de verkoop van woningen	" 670,-	
Boekverlies bij de verkoop van slij- tende duurzame produktiemiddelen	- " 60,-	
Koersverlies effecten	- " 10,-	" 1.180,-
Toename van het eigen vermogen		<u>f 16.440,-</u>

De in de kosten gecalculeerde afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen bedroeg f 6.250,-; te zamen met de mutatie in het eigen vermogen was het totaal aan eigen financieringsmiddelen derhalve f 22.690,- (in 1974/75 f 14.130,-). Het vreemd vermogen nam toe met f 4.420,- per bedrijf, zodat totaal f 27.110,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam.

3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen

In bijlage 9 is de aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen opgenomen.

In 1975/76 is in produktiemiddelen f 12.610,- brutogeïnvesteed (in 1974/75 f 15.850,-). Van het totale investeringsbedrag werd 54% in slijtende duurzame produktiemiddelen, 11% in grond en 35% in boomkwekerijprodukten geïnvesteerd.

Als netto-investering is globaal beschouwd: de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving. De netto-investering bedroeg in 1975/76 gemiddeld f 6.360,- (in 1974/75 f 10.130,-).

---

1) Exclusief herwaardering per 1 juli 1975.

De spreiding van de bruto-investering was groot: 32% van de bedrijven heeft niet geïnvesteerd, 28% investeerde van f 1,- tot f 5.000,-, 18% investeerde van f 5.000,- tot f 15.000,- en 22% voor meer dan f 15.000,-.

De investeringen en beleggingen buiten het bedrijf bedroegen gemiddeld f 1.910,- te weten:

- netto-investering in woningen	f 1.270,-
- investering in grond	" 460,-
- leningen u/g	" 160,-
- deelnemingen	" 20,-

De vlottende en liquide middelen namen toe met resp. f 2.090,- en f 10.500,-.

De toename van de bezittingen - het totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in de vlottende en liquide middelen (f 27.110,-) minus de afschrijving (f 6.250,-) - was f 20.860,-. Van deze bezitsvermeerdering werd gemiddeld 79% uit eigen vermogen en 21% met vreemd vermogen gefinancierd.

3.3 De balans

3.3.1 Activa

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de activa van de balans.

De totale bezittingen van de ondernemers op de boomkwekerijbedrijven werd per 30 juni 1976 becijferd op f 330.790,- gemiddeld per bedrijf. Hiervan had f 192.040 (58%) betrekking op duurzame produktiemiddelen (waaronder de voorraad bomen f 89.300,-), f 15.080,- (5%) op de vlottende middelen en f 80.960,- (24%) op deelnemingen en beleggingen (waaronder de woningen voor f 76.560,-). De resterende f 42.710,- (13%) had betrekking op de liquide middelen.

3.3.2 Passiva

Het vreemd vermogen is gespecificeerd in bijlage 11. Het vreemd vermogen bedroeg gemiddeld per bedrijf op 30 juni 1976 f 41.110,-, dat is 12% van het totale vermogen.

Van het vreemde vermogen op lange termijn is 64% door de Rabo-bank verstrekt.

In tabel 3.1 zijn zowel het totale als het vreemde vermogen (in % van het totale vermogen) van de boomkwekerijbedrijven in Boskoop e.o. vergeleken met die van andere takken van tuinbouw. Het blijkt dat de boomkwekerijbedrijven met het hoogste percentage eigen vermogen zijn gefinancierd.

Tabel 3.1 Het totale vermogen (gemiddeld per bedrijf) en het vreemde vermogen (in % van het totale vermogen) per 31-12-1975 1)

	Totaal vermogen	Vreemd vermogen in % van het totaal vermogen
Glasgroente in Nederland	508.700	32
Snijbloemen in Nederland	656.500	38
Potplanten in Nederland	430.700	28
Groenteteelt in de open grond	285.600	16
Boomkwekerij in Boskoop e.o.	330.800	12

1) Voor de boomkwekerij in Boskoop e.o. per 30-6-1976.

3.4 De toename van het eigen vermogen

Voor het gemiddelde bedrijf steeg het eigen vermogen van f 254.300,- per 30 juni 1975 tot f 289.680,- per 30 juni 1976 als gevolg van:

- correcties op de balans per 30 juni 1975	f	20,-
- correcties a.g.v. een wijziging in de keuze regeling betreffende de omzetbelasting	- "	250,-
- herwaardering a.g.v. prijsstijging	"	19.170,-
- besparing	"	15.260,-
- overige mutaties 1)	"	1.180,-
Totaal	f	<u>35.380,-</u>

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaal vermogen) bedroeg gemiddeld per:

30 juni 1975	87,4%
1 juli 1975	88,2%
30 juni 1976	87,6%

De solvabiliteit per 30 juni 1976 was 0,2% hoger dan op 30 juni 1975. Deze 0,2% is het saldo van:

a. herwaardering als gevolg van prijsstijging	+ 0,8%
b. het vreemd vermogen is in het boekjaar 1975/76 relatief meer gestegen dan het eigen vermogen	- 0,6%

1) Specificatie in 3.1

3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 30 juni 1976

De spreiding van de solvabiliteit - opgenomen in bijlage 12 - is niet groot: 25% van de bedrijven had een solvabiliteit van 40% tot 80% en 75% een solvabiliteit hoger dan 80%.

3.6 Liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de voorraad liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn.

Voor het gemiddelde boomkwekerijbedrijf was het saldo van de aanwezige middelen en de schulden op korte termijn f 52.920,-, dat is 59% van de kosten (in 1974/75 46% van de kosten).

3.7 De spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten

Op 30 juni 1976 bedroeg het saldo van liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn gemiddeld 59% van de kosten (bijlage 13). De spreiding van dit saldo in % van de kosten (bijlage 14) varieerde van 1% tot 161%. Er waren geen bedrijven met een negatief saldo.

Bijlage 1. Grondgebruik over 1975/76 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
	are
Boomkwekerij in de open grond	80,4
Boomkwekerij onder glas	3,0
Totaal boomkwekerij	83,4
Overige produkten	0,8
Braakland	1,6
Verhuurd aan derden	5,5
Erf, water, blijvende paden enz.	31,2
Totaal kadastrale oppervlakte	122,5
waarvan eigendom	96,5

Bijlage 2. Arbeidsbezetting in manjaren over 1975/76 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
Aantal ondernemers per bedrijf	1,13
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	40
Arbeidsbezetting in manjaren	
Arbeid van de ondernemer(s)	1,33
Arbeid van de gezinsleden	0,14
Arbeid van vast personeel	0,34
Arbeid van los personeel	0,09
Totale arbeidsbezetting	1,90
Arbeid van de ondernemer(s) en de gezins- leden in % van de totale arbeidsbezetting	77

Bijlage 3. Bedrijfsresultaten over 1975/76 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
Geïnvesteed vermogen per 1-7-1975	235.000
Kosten:	
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	6.250
Huur en pacht	340
Rente	14.550
Onderhoud	1.590
Energiekosten	690
Meststoffen	2.480
Zaad, plant- en pootgoed	3.690
Bestrijdingsmiddelen	350
Potten	630
Overige materialen	830
Werk door derden	630
Afleveringskosten	1.880
Autokosten	2.270
Arbeid ondernemer(s)	38.020
Arbeid gezinsleden	3.260
Arbeid personeel	8.350
Overige kosten	4.150
Totaal	<u>89.960</u>
Opbrengsten:	
Boomkwekerijprodukten	83.930
Overige opbrengsten	720
Toename van de voorraad boomkwekerijprodukten	4.670
Totaal	<u>89.320</u>
Subsidie niet geoogste produkten	680
Totaal inclusief subsidie	<u>90.000</u>
Ondernemersoverschot	40
Ondernemersoverschot:	
per f 100,- kosten	0
per f 100,- geïnvesteed vermogen	0
Arbeidsopbrengst per manjaar	<u>26.130</u>

Bijlage 4. Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	35
Rentabiliteitsklasse	%
Negatief	
30 en meer	16
30 - 20	10
20 - 10	18
10 - 0	14
Totaal verliesgevend	58
Positief	
0 - 10	26
10 - 20	9
20 - 30	1
30 en meer	6
Totaal winstgevend	42
	100
Ondernemersoverschot per <i>f</i> 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	-5

Bijlage 5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1975/76 (gemiddeld per ondernemer)

Aantal bedrijven		35
Aantal ondernemers		44
Ondernemersoverschot		40
Handenarbeid ondernemer		33.610
Arbeidsopbrengst van de ondernemer		33.650
Berekende rente	12.860	
Betaalde minus ontvangen rente	<u>2.260</u>	
Saldo		10.600
Inkomenstoeslag		60
Ondernemersinkomen		44.320
Handenarbeid gezinsleden		2.880
Gezinsinkomen uit bedrijf		47.190
Inkomen buiten bedrijf		4.300
Totaalinkomen		51.490
Premie volksverzekering	4.270	
Premies vrijwillige verzekeringen	2.130	
Persoonlijke belastingen	8.810	
Overige gezinsbestedingen	<u>22.790</u>	
Totaal van gezinsbestedingen		38.000
Besparing		13.490
Specificatie van het inkomen buiten bedrijf		
Positief		
Huurwaarde woning(en)		3.990
Huren buiten bedrijf		110
Rente buiten bedrijf		880
Uitkering volksverzekering		820
Overige baten		480
Totaal positief		6.280
Negatief		
Afschrijving woning(en)		1.330
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)		480
Rente privé-leningen		170
Totaal negatief		1.980
Inkomen buiten bedrijf		4.300

Bijlage 6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Arbeids- opbrengst van de ondernemer	Ondernemers- inkomen	Totaal inkomen
Aantal bedrijven	35	35	35
Aantal ondernemers	44	44	44
<hr/>			
Inkomensklasse			
<i>f</i> 0,- - <i>f</i> 15.000,-	25	3	-
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 25.000,-	9	18	11
<i>f</i> 25.000,- - <i>f</i> 40.000,-	41	27	23
<i>f</i> 40.000,- - <i>f</i> 60.000,-	19	43	55
<i>f</i> 60.000,- - <i>f</i> 90.000,-	3	4	6
<i>f</i> 90.000,- en meer	3	5	5
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	100	100	100

Bijlage 7. Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in %)

Aantal bedrijven	35
Aantal ondernemers	44
<hr/>	
Besparingsklasse	%
Negatief	
<i>f</i> 15.000,- en meer	5
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 5.000,-	13
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 0,-	16
Totaal negatief	<hr/> 34
<hr/>	
Positief	
<i>f</i> 0,- - <i>f</i> 5.000,-	9
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 15.000,-	19
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 25.000,-	26
<i>f</i> 25.000,- - <i>f</i> 40.000,-	7
<i>f</i> 40.000,- en meer	5
Totaal positief	<hr/> 66
	<hr/> 100

Bijlage 8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		35
Gezinsinkomen uit bedrijf		53.380
Inkomen buiten bedrijf		4.860
Totaalinkomen		<u>58.240</u>
af: gezinsbesteding		42.980
Besparing		<u>15.260</u>
bij: investeringssubsidies	260	
erfenissen en/of schenkingen	320	
koersverschil effecten	- 10	
boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	<u>610</u>	
Totaal overige mutaties		<u>1.180</u>
Totaal mutaties eigen vermogen		16.440
Afschrijving duurzame produktiemiddelen		<u>6.250</u>
Totaal eigen financieringsmiddelen		22.690
Mutaties vreemd vermogen		
Te betalen omzet- en loonbelasting	- 800	
Te betalen kosten	140	
Te betalen investeringen	920	
Overige kort krediet	<u>- 10</u>	
Totaal op korte termijn		250
Leningen o/g van familieleden	- 540	
Leningen o/g van particulieren	760	
Kredieten RABO-bank	1.070	
Leningen o/g RABO-bank	1.130	
Overig lang krediet	<u>1.750</u>	
Totaal op lange termijn		<u>4.170</u>
Totaal mutaties vreemd vermogen		<u>4.420</u>
Totaal financieringsmiddelen		<u>27.110</u>

Bijlage 9. Investerings, beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35	
Investeringen in bedrijf		
Grond (in exploitatie)	1.460	
Bedrijfsgebouwen	660	
Glasopstanden	90	
Verwarmingsinstallaties	50	
Overige installaties	820	
Machines en werktuigen	2.840	
Overige inventaris	2.900	
Boomkwekerijprodukten (toename van de voorraad)	4.670	
Totaal		13.490
Minus: desinvesteringen		880
Totaal bruto-investeringen		12.610
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)		
Deelnemingen	20	
Leningen u/g	160	
Woningen	1.270	
Grond (buiten exploitatie)	460	1.910
Totaal van investeringen en beleggingen		14.520
Mutaties in vlottende middelen		
Vordering afgeleverd produkt	1.890	
Overige vorderingen en voorraden	200	
Totaal		2.090
Mutaties in liquide middelen		
Kas, bank, rek.courant en giro	7.310	
Spaarrekening e.d.	3.360	
Effecten	- 170	
Totaal		10.500
Totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen		27.110

Bijlage 10. Balans per 30 juni 1976 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		35
Boekwaarde slijtende duurzame produktiemiddelen in % van de nieuwwaarde		50
Activa		
Duurzame produktiemiddelen		
Grond in exploitatie	52.360	
Bedrijfsgebouwen	12.990	
Glasopstanden	8.770	
Verwarmingsinstallaties	1.840	
Overige installaties	5.940	
Machines en werktuigen	8.520	
Overige inventaris	12.320	
Boomkwekerijprodukten	89.300	
Totaal		192.040
Vlottende middelen		
Vorderingen afgelev. prod.	12.240	
Overige vorderingen en voorraden	2.840	
Totaal		15.080
Liquide middelen		
Kas, bank rek.courant, giro	23.620	
Spaarrekening e.d.	18.510	
Effecten	580	
Totaal		42.710
Deelnemingen en beleggingen		
Deelnemingen	30	
Leningen u/g	1.640	
Woningen	76.560	
Overige beleggingen	2.730	
Totaal		80.960
Totaal activa		330.790
Passiva		
Vreemd vermogen		41.110
Eigen vermogen		289.680
Totaal passiva		330.790
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen		88

Bijlage 11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 30 juni 1976 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35	
Kort krediet		
Te betalen omzet- en loonbelasting	760	
Te betalen kosten	2.900	
Te betalen investeringen	<u>1.210</u>	
Totaal		4.870
Lang krediet		
Leningen o/g van familieleden	6.580	
Leningen o/g van particulieren	2.810	
Kredieten RABO-bank	4.650	
Leningen o/g RABO-bank	18.680	
Overige banken	<u>3.520</u>	
Totaal		36.240
Totaal vreemd vermogen		<u>41.110</u>
Vreemd vermogen in % van het totale vermogen		12

Bijlage 12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 30 juni 1976 (aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	35	
Solvabiliteitsklasse		%
40 - 50		4
50 - 60		-
60 - 70		8
70 - 80		13
80 - 90		25
90 - 100		<u>50</u>
		100

Bijlage 13. Liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn per 30 juni 1976 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
Vorraden en vorderingen, e.d.	15.080
Kas, bank rek.courant en giro	23.620
Spaarrekening e.d.	18.510
Effecten	580
A. Totaal liquide en vlottende middelen	57.790
Te betalen omzet- en loonbelasting	760
Te betalen kosten	2.900
Te betalen investeringen	1.210
B. Totaal schulden op korte termijn	4.870
Saldo (A-B)	52.920
Idem in % van de kosten	59

Bijlage 14. Spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	35
Liquiditeitsklasse	%
Positief	
0 - 20% van de jaarkosten	23
20 - 50% van de jaarkosten	16
50% en meer van de jaarkosten	61
Totaal positief	100

Bijlage 15. Algemene toelichting

Kosten en opbrengsten

- De afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is in hoofdzaak gebaseerd op de nieuwwaarde waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- De rente over het geïnvesteerd vermogen is bepaald op 7,5% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten waarover 3,5% is berekend.
Het geïnvesteerd vermogen 1) is de som van:
  - a. de verkoopwaarde van de grond;
  - b. de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris;
  - c. de normale behoefte aan vlottende middelen.
- De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.
- Voor de 22 bedrijven die onder de "Landbouwregeling" zijn opgenomen, zijn de kosten, de opbrengsten en de investeringen inclusief omzetbelasting opgenomen. De resterende 13 bedrijven hebben voor de "Ondernemersregeling" gekozen; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten en de opbrengsten alsmede de investeringen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen.
- De becijferde resultaten zijn ten dele beïnvloed door de waardeverschillen van de voorraad bomen aan het begin, resp. aan het einde van het boekjaar. De waardering van deze voorraden heeft, om praktische redenen, langs normatieve weg plaatsgehad. Dit houdt in dat ten aanzien van de nauwkeurigheid waarmee de voorraadwaarden zijn benaderd - en de bedrijfsresultaten zijn vastgesteld - voorbehoud dient te worden gemaakt.
- Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

Ondernemersoverschot in % van de kosten

- Het ondernemersoverschot in % van de kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- Arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.
- Ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente, alsmede de in 1975/76 ontvangen inkomenstoeslag.
- Gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden.
- Totaalinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf.

---

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten berekend.

- Besparing: mutatie in het eigen vermogen verminderd met de: investerings-subsidie, erfenissen en/of schenkingen, koersverschillen effecten, boekwinsten of -verliezen op produktiemiddelen.
- Gezinsbesteding: het totaalinkomen verminderd met de besparingen. In de gezinsbesteding zijn ook de betalingen van loon aan meewerkende gezinsleden begrepen.

Arbeidsopbrengst per manjaar

- De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

De balans

1. De activa

- Voor de waarde van de grond is uitgegaan van de verkoopwaarde (met een agrarische bestemming). De grond in Boskoop e.o. is gewaardeerd op f 60.000,- per hectare.
- De slijtende duurzame produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen boekwaarde op basis van de nieuwwaarde. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.
- De waarde van de voorraad boomkwekerijprodukten (per balansdatum) is bepaald door de oppervlakte waarvan in het seizoen 1975/76 niet is geoogst te vermenigvuldigen met een waarderingsnorm. De waarderingsnorm is berekend door de geldelijke opbrengsten van de verkochte produktie te delen door de oppervlakte die door de oogst is vrijgekomen. Per bedrijf zijn voornoemde waarderingsnormen van het seizoen 1974/75 en 1975/76 gemiddeld en met behulp van een "resultatenfactor" op kostenbasis gebracht. Ten aanzien van de nauwkeurigheid van deze waarderingsmethode dient een duidelijk voorbehoud te worden gemaakt.
- De woonhuizen zijn, aan de hand van gegevens die ter plaatse zijn opgenomen en met behulp van normen op verkoopwaarde gewaardeerd.
- In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen. De reden hiervan is dat bij persoonlijke ondernemingen in het algemeen geen scheiding kan worden aangebracht tussen het privé-vermogen en het bedrijfsvermogen en bovendien is de ondernemer ook met zijn privé-vermogen aansprakelijk voor de schulden van zijn bedrijf.

2. De passiva

Het totale vreemd vermogen is onderscheiden in: kort krediet en lang krediet. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting. De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.